

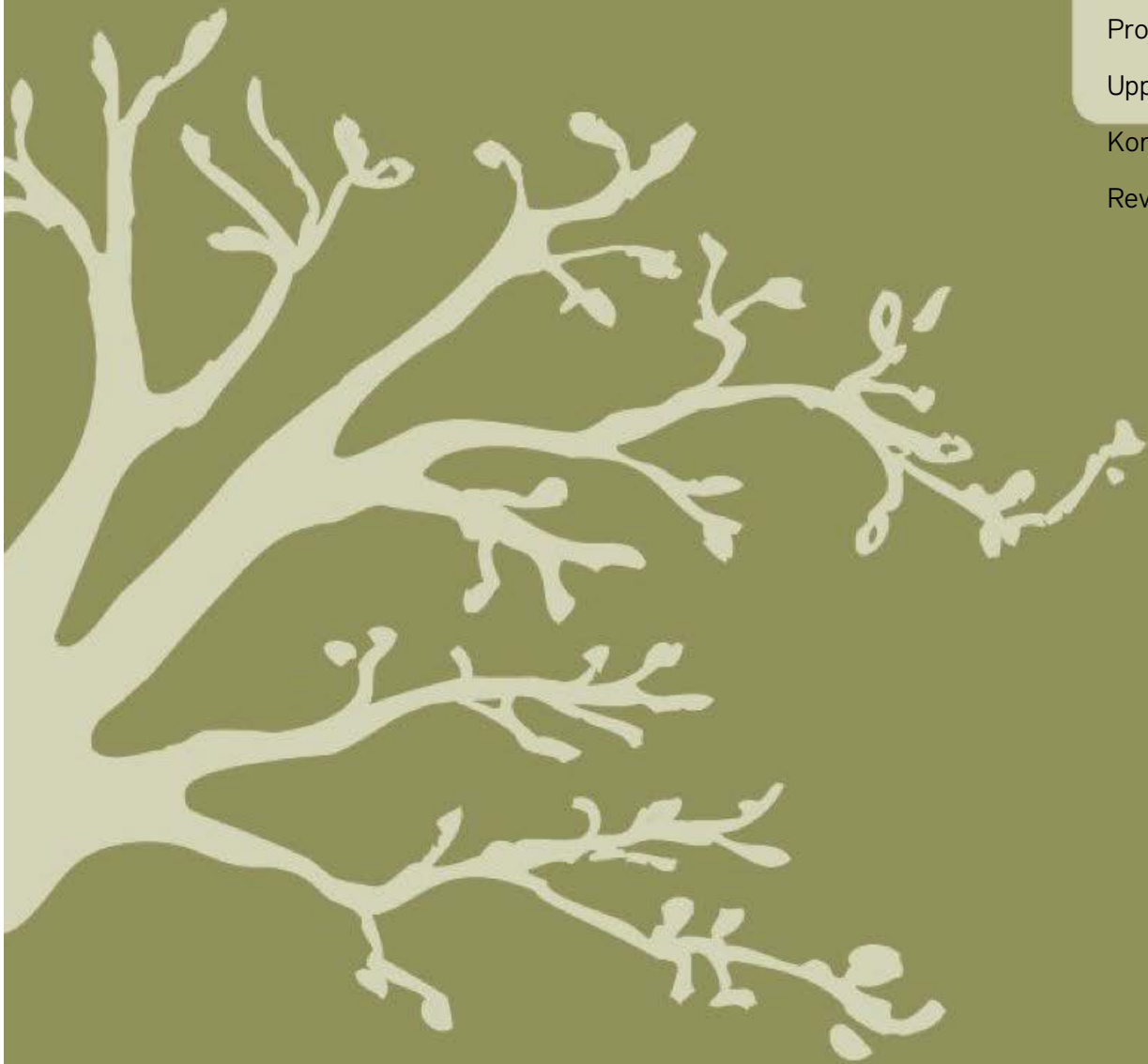
Version 1.00

Projekt 7601

Upprättad 2026-08-31

Korrektur 2026-09-01

Reviderad

PM – Artskyddsutredning Stensta, Kristinehamns kommun

PM artskyddsutredning Stensta

Sammanfattning

Artskyddsutredningen är framtagen i samband med detaljplanen för Stensta, Kristinehamns kommun. Vid en tidigare naturvärdesinventering har tre skyddade arter påträffats. För att säkerställa att projektet inte bryter mot Artskyddsförordningen har en artskyddsutredning gjorts.

Området är beläget utmed E18 och en väg mot en kommunal tipp norr om området. I området finns flera olika skiften, allt från nyligen slutavverkat till gallrad hållmarkstallskog på höjderna. I området finns inte mycket grövre sammanhängande skog kvar, det finns dock vissa partier där äldre överståndare och träd har lämnats. I området finns flera nyligen röjda områden med både gran och björk, annars dominerar tall i stora delar av området.

Norra delen av området avgränsas utmed infartsvägen till tippet. Det består av tät ungskog som delvis har gallrats.

Flera av arterna som har studerats finns även i närområdet. Vid analysen har det visat sig att en förlust av det område som omfattas av detaljplanen inte skulle påverka den kontinuerliga ekologiska funktionen i området. Därmed bedöms inte heller några av de utpekade arterna påverkas mer än på individnivå. För att inte påverka arterna negativt föreslås skyddsåtgärder när en avverkning eller bullerstörande verksamhet planeras.

Skyddsåtgärder bör vidtas så att eventuella familjer och ungar inte störs. Avverkning ska inte ske under perioden maj–augusti, och annan bullerstörande exploatering bör därmed också undvikas under denna tid.

Skyddsåtgärd:

Bulleralstrande arbeten ska inte utföras under perioden 1 mars– 31 juli, dock kan redan etablerade arbeten som är störande i form av buller osv. samt startade innan denna period fortsätta under häckningsperioden.

Beställare: Kristinehamns kommun

Utförare: Henric Ernstson Konsult

Korrektur: Anna Lejfelt-Sahlén

År: 2026

Projektnummer: 7601

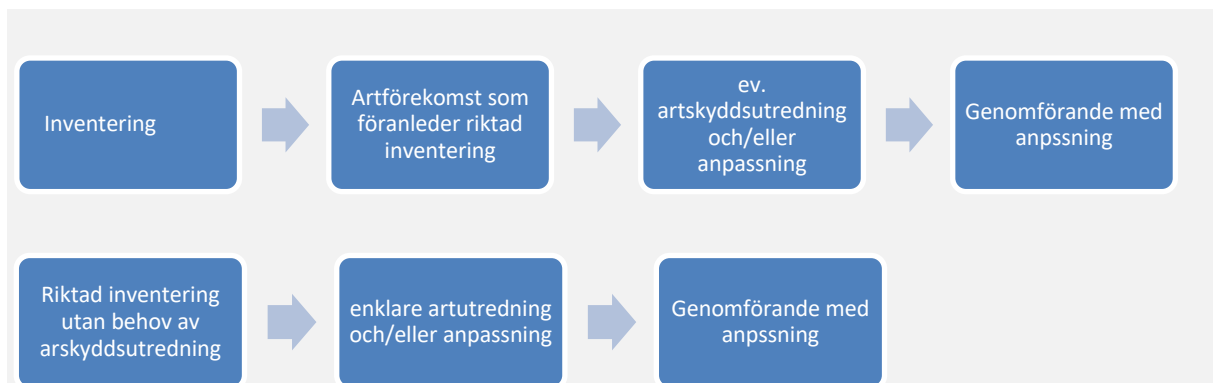
Innehållsförteckning

1	BAKGRUND	4
1.1	ARBETSSÄTT	4
1.2	UNDERLAGSMATERIAL	5
1.3	ARTSKYDDsutredning	5
2	OM OMRÅDET	5
2.1	BESKRIVNING AV OMRÅDET	5
2.2	NATURTYPER	6
2.2.1	Nationella marktäckedata	6
3	ARTER, LIVSMILJÖER OCH EFFEKTER	7
3.1	NATURTYPER	7
3.2	GRÖN INFRASTRUKTUR KEF	10
3.3	ARTER	10
3.3.1	Grönfink <i>Chloris chloris</i>	10
3.3.2	Grönsångare <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	11
3.3.3	Spillkråka <i>Dryocopus martius</i>	11
3.3.4	Revlumner <i>Lycopodium annotinum</i>	12
3.4	ANALYS AV LIVSMILJÖER OCH NATURTYPER	13
4	SLUTSATS OCH FÖRSLAG	13
4.1	UTPEKADE ARTER	13
5	LITTERATURFÖRTECKNING	13

1 Bakgrund

PM:et är föranlett av en pågående planprocess där tre skyddade fågelarter har identifierats för vilka ytterligare artskyddsstudier och utredningar genomförts. En artskyddsutredning har genomförts för att säkerställa att projektet inte kommer i konflikt med Artskyddsförordningen eller behöver begränsas av försiktighetsmått.

Figur 1 Redogörelse för processen där en eventuell artskyddsutredning kan bli aktuell (övre delen) eller en enklare artutredning (undre delen). Ett alternativ till en sådan kan vara att anpassningar av projektet görs (t.ex. att vissa delområden utesluts) så att arten/arterna i fråga inte påverkas.

I Figur 1 illustreras hur flödet för ett projekt kan se ut. Fynd av skyddade arter eller värdefulla livsmiljöer medför inte alltid att en artskyddsutredning behöver göras. Kan en anpassning av projektet ske så att arten inte påverkas, t.ex. genom att områden utesluts, kommer inte Artskyddsförordningen att beröras.

Artskyddsutredningen syftar till att utreda och bedöma om den planerade verksamheten eller åtgärden kan genomföras utan att den står i strid med Artskyddsförordningen. För att kunna besvara frågorna säkert och väl underbyggt genomlysas arternas utbredning och förekomst liksom deras rörelsemönster och landskapets förutsättningar för att hysa arten.

När man skaffat sig en tydlig bild av arternas och livsmiljöernas förekomst i området kan projektets påverkan bedömas. Om skyddade arter riskerar att dödas, skadas eller störas kan ett förbud bli aktuellt, likaså om livsmiljöerna förlorar sin kontinuerliga ekologiska funktion för arterna. Risk för förbud kan undvikas genom att planera skadelindrings- och skyddsåtgärder.

1.1 Arbetssätt

Arbetet har att bestått i att:

- Sammanställa befintligt material från
 - Tidigare inventeringar
 - Kända artfynd
 - Marktäckningsdata
 - Känslig natur (data från Skogsstyrelsen, Länsstyrelsen och bolagsskog)

- Kontrollera befintligt material mot realiteten
- Analysera livsmiljöer för utpekade arter och förutsättningarna för dessa inom området
- Analysera områdets grönstruktur
- Diskutera eventuell påverkan och behovet av skyddsåtgärder
- Vid behov föreslå skyddsåtgärder

1.2 Underlagsmaterial

För området finns en naturvärdesinventering (Ernstson, 2024). Rapporten från inventeringen ligger till grund för analysen. Även andra inventeringar från områdets direkta närhet har vägts in i analyserna.

1.3 Artskyddsutredning

Artskyddsutredningen syftar till att noggrant utreda och bedöma huruvida den planerade verksamheten eller åtgärden kan genomföras utan att stå i strid med Artskyddsförordningen.

För att kunna genomföra en artskyddsutredning krävs att man skapar sig en klar bild av området med dess livsmiljöer och biotoper och bedömer den tillsammans med det omgivande landskapets förutsättningar.

När man har en klar bild av arternas förekomstmönster och livsmiljöer i området kan man bedöma åtgärdens påverkan. Om det finns risk för att skyddade arter dödas, skadas eller störs kan förbud utlösas, likaså om livsmiljöerna förlorar sin viktiga funktion för arterna. För att undvika sådana förbud kan skadelindrings- och skyddsåtgärder planeras.

Skyddsåtgärder kan vara ett sätt att undvika ett förbud när det är möjligt att införa åtgärder som effektivt skyddar arterna och/eller deras livsmiljö/er. Om man är ute i god tid och jobbar tillsammans går det ofta att planera så att anpassningar integreras tidigt i ett projekt, så att man redan från början undviker att projektet kommer i konflikt med artskyddet eller andra höga naturvärden.

2 Om området

En naturvärdesinventering av det aktuella området har genomförts, och i den finns ett antal arter utpekade som anses kräva ytterligare analyser efter samråd av planen. I inventeringen pekas tre fågelarter ut. I naturvärdesinventering har Grönsångare *Phylloscopus sibilatrix* (NT), spillkråka *Dryocopus martius* (NT) och grönfink *Chloris chloris* (EN) noterats i området.

2.1 Beskrivning av området

Området består främst av barrskog, där tallskog dominerar (Lantmäteriet, 2024). Mindre delar av området består även av granskog, barrblandskog eller blandskog där lövträd som björk, asp och sälg förekommer. En del av området karaktäriseras som fuktskog eller våtmark/myrmark.

Området ligger mellan E18 och en väg som leder till en kommunal tipp norr om området. Området består av flera olika skogsskiften, från slutavverkade ytor till gallrad hållmarkstallskog. Det finns få större sammanhängande skogspartier kvar, men på vissa platser har äldre överståndare och enstaka äldre träd lämnats. Flera områden har nyligen röjts och är bevuxna med både gran och björk, medan tall dominerar stora delar av området.

Genom skogen löper en äldre stenmur i öst-västlig riktning och den sträcker sig genom större delen av området. De östra delarna, utmed infartsvägen till tippen, består av tät ungskog som delvis har gallrats. Längre västerut övergår skogen i gles, gallrad yngre tallskog med ett fältskikt som domineras av blåbärsris, ljung, rödsvingel och kruståtel. Längst i nordost finns ett myrområde med vitmossa, skvattram och tuvull.

Väster om åsen, ned mot E18, finns större inslag av lövträd tillsammans med tall. Området är tydligt präglad av tidigare skogsbruk, och markskiktet domineras av ljung och rikligt med blåbärsris.

2.2 Naturtyper

2.2.1 Nationella marktäckedata

Nationella marktäckedata (NMD) är en heltäckande kartering av Sverige. Syftet är att få grundläggande information om landskapet och hur det förändras. Karteringen genomfördes 2017- 2019 och därefter är planerna att data ska uppdateras vart femte år. NMD består av en baskartering i 25 tematiska klasser i tre hierarkiska nivåer. Karteringen är i rasterformat med 10 meters upplösning och med en minsta karteringsenhet ned till 0,01 hektar. Utöver baskarteringen ingår följande tilläggs-skikt: - objekthöjd, objektäckning, skoglig produktivitet, markanvändning, låg fjällskog. För tilläggs-skikt finns separata metadatabeskrivningar och nedladdningstjänster.

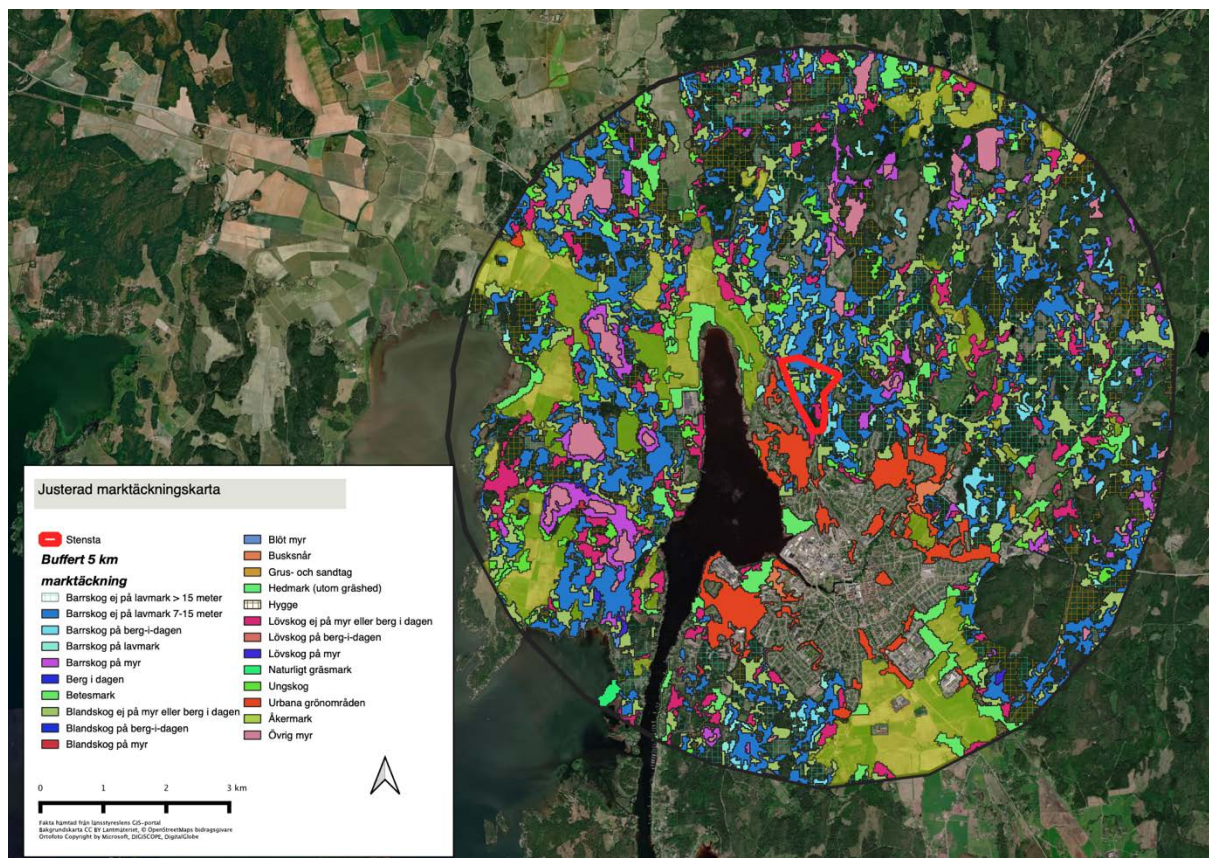

3 Arter, livsmiljöer och effekter

Bakgrunden till att fakta om de olika arterna tas upp nedan är att dessa data behövs för att avgöra om, och i så fall på vilket sätt, den aktuella arten påverkas. Uppgifterna om de olika arterna och deras föredragna livsmiljöer kommer främst från Artfakta (Artdatabanken, u.d.) samt från utredarens tidigare erfarenheter, inklusive inläst litteratur. För varje art finns ett kapitel om vilken livsmiljö den föredrar samt ett analyskapitel. I analyskapitlet presenteras bedömningen avseende om, och i så fall hur, en exploatering skulle kunna påverka den aktuella arten.

3.1 Naturtyper

Genom att analysera marktäckningskartan för ett område inom 5 km från planområdet får man en bra bild av markanvändningen i närområdet och inom planområdet. På detta sätt kan det konstateras om det finns någon begränsande miljö som försvinner vid en eventuell exploatering samt den ekologiska kontinuerliga funktionen (KEF) och hur den påverkas.

Figur 2 Karta med nationella marktäckedata 2018 (Lantmäteriet, 2024) justerad för avverkningar som har skett efter fjärranalysen.

Vid analysen har en buffertzona om 5000 meter valts för att se hur artsammansättningen och livsmiljöerna kring området ser ut. Detta innebär att hela Kristinehamns tätort ligger insprängd som en kil i influensområdet. En annan begränsning utgörs av E18, en barriär som till största delen omgärdas av viltstängsel.

Tabell 1 Fördelningen av de olika markslagen inom området utifrån ovan redovisade nationella marktäcksdata 2018 (Lantmäteriet, 2024) och justerade för avverkningar tom. 2026-08-12.

Benämning	andel % inom 5000 m	andel % inom Stensta
Barrskog ej på lavmark > 15 meter	12,32%	12,82%
Barrskog ej på lavmark 7-15 meter	15,95%	35,85%
Barrskog på berg-i-dagen	1,88%	5,65%
Barrskog på lavmark	0,47%	
Barrskog på myr	2,70%	
Betesmark	4,12%	
Blandskog ej på myr eller berg i dagen	12,00%	22,05%
Blandskog på myr	0,12%	
Blöt myr	0,07%	
Busksnår	0,27%	
Campingplats och fritidsbebyggelse	0,77%	
Deponier	0,29%	
Enstaka hus och gårdsplaner	0,05%	
Golfbana	0,74%	
Grus- och sandtag	0,07%	
Hygge	8,36%	5,04%
Idrottsanläggning, skjutbana, mm	0,51%	
Industri, handelsenheter, offentlig service, mm	3,14%	
Limnogena våtmarker	1,06%	

Lövskog ej på myr eller berg i dagen	4,84%	6,47%
Lövskog på myr	0,17%	
Naturligt gräsmark	0,10%	
Orter >200 invånare och med större grönområden	4,18%	
Orter >200 invånare med mindre grönområden	0,99%	
Sjöar och dammar, igenväxande yta	0,54%	
Sjöar och dammar, öppen yta	0,02%	
Tät stadstruktur	0,19%	
Ungskog	3,28%	11,55%
Urbana grönområden	3,73%	
Väg och järnvägsnät med kringområden	0,18%	0,57%
Åkermark	13,69%	
Övrig myr	3,12%	
Övriga mineralextraktionsplatser	0,12%	
Ungefärlig totalarea i ha	8212 ha	51 ha

En jämförelse mellan olika naturtyper inom planområdet och ett större område runt detta som vi kallar influensområde (5000 meters omkrets) visar att det inte är någon naturtyp som försvinner vid en exploatering av planområdet. Den procentuella andelen av olika naturtyper inom och utanför planområdet skiljer sig, men inte i det stora hela. Tätbebyggt område samt åkermark finns inte inom planområdet men däremot inom influensområdet. Det gäller också en del andra mindre naturtyper.

3.2 Grön infrastruktur KEF

För att inte förlora samband och grön infrastruktur för olika arter har den aspekten också undersökts – en bedömning av området i ett större sammanhang för olika arter. Bedömningen av grön infrastruktur är viktig då det gäller att säkerställa att inte livsmiljön för någon av de utpekade arterna helt försvinner, och att det finns korridorer längs vilka de kan sprida sig.

Några viktiga frågeställningar är vilka arter som främst berörs och hur stor andel av arealen av deras livsmiljö som påverkas. Det gäller att bedöma hur stor påverkan blir på populationsnivå, och om exploateringen innebär att det riskerar att bli brist på revir eller födosöksområden.

3.3 Arter

3.3.1 Grönfink *Chloris chloris*

Grönfinken är en av de arter som minskar snabbt i antal i Sverige. De senaste 20 åren har den minskat med 73%, detta främst på grund av en parasitsjukdom.

Grönfinken är en flyttfågel som normalt finns i åkermark, trädgårdar och parkmiljön. Boet byggs på låg höjd och fågeln häckar i skogsbyn, hagmarker och dungar. En vanlig häckningsmiljö utgörs av buskmarker samt parker och trädgårdar.

3.3.1.1 Hot

Sjukdom

3.3.1.2 Föredragen livsmiljö

Biotoper som är listade i Artfakta (Artdatabanken, u.d.):

Bryn; Människoskapade element i jordbrukslandskapet; Buskmark; Park och trädgård; Vägmiljöer; Åker i växelbruk; Alvarmark; Hållmarksmosaik; Steniga gräsmarker; Ekhage; Triviallövåge; Ädellövåge; Frisk-fuktig kalkgräsmark; Frisk-fuktig silikatgräsmark; Ljunghed; Löv-/barrblandskog; Lövskog; Sandstapp; Torr kalkgräsmark; Torr ris- och gräshed på sand; Torr silikatgräsmark; Starr-, gräs- och buskstrand; Växelfuktig gräsmark (hävdad våt); Växelfuktig strandgräsmark

3.3.1.3 Analys och slutsats

Grönfink häckar i skogsbyn, enbackar, buskmarker, parker och trädgårdar. Den förekommer i större delen av landet. Arten har inte varit rödlistad tidigare, men den mycket kraftiga minskningen de senaste 10 åren, orsakad av en sjukdom, har gjort att den numera klassas som Starkt hotad (EN).

En byggnation av området kommer inte att påverka de livsmiljöer som arten föredrar, främst enbackar, buskmarker, parker och trädgårdar. Skogsbyn kommer att tillskapas i gränsområdet mellan det bebyggda området och omgivande skog. Några bynsmiljöer som gränsande mot åkermark berörs inte av exploateringen. Någon påverkan på artens fortlevnad eller population bedöms inte ske.

3.3.2 Grönsångare *Phylloscopus sibilatrix*

Grönsångaren häckar företrädesvis i sluten, skuggrik öppen och högstammig skog; lövskog eller granskog med lövislag. Boet återfinns på marken i undervegetationen.

3.3.2.1.1 Föredragen livsmiljö

Biotoper som är listade i Artfakta (Artdatabanken, u.d.):

Granskog; Barrskogsbete; Triviallövvhage; Kärrblandskog; Löv-/barrblandskog; Lövskog; Park och trädgård; Triviallövskog; Ädellövskog

3.3.2.1.2 Analys och slutsats

Grönsångare häckar i högstammig skog, främst lövskog men även i granskog. Den förekommer i södra och mellersta Sverige samt i Norrlands kustland norrut till Norrbotten. Arten förekommer dessutom sällsynt i Norrlands inland. Grönsångare har tidigare bedömts som Livskraftig (LC) men populationsminskningen de senaste 10 åren innebär att kriterierna för Nära hotad (NT) blir uppfyllda. Antalet reproduktiva individer överstiger gränsvärdet för rödlistning. Utbredningsområdets storlek (EOO) och förekomstarean (AOO) överskrider gränsvärdena för rödlistning. En minskning av populationen pågår eller förväntas ske. Minskningstakten har uppgått till 20 (10–30) % under de senaste 10 åren. Bedömningen baseras på ett för arten lämpligt abundansindex. Beroende på vilka av de skattade värdena som används varierar bedömningen från Livskraftig (LC) till Sårbar (VU). Baserat på de troligaste värdena hamnar arten i kategorin Nära hotad (NT). Minskningstakten för den svenska populationen bedöms vara nära gränsvärdet för Sårbar (VU).

Artens situation bedöms som stabil i länet och någon närmare forskning eller sammanställning på länsnivå finns inte.

En exploatering bedöms inte påverka arten eller populationen, även om enstaka individer kan påverkas. Den kontinuerliga ekologiska funktionen KEF bedöms dock inte påverkas av en exploatering.

3.3.3 Spillkråka *Dryocopus martius*

Spillkråkan lever i barr- eller blandskog men även i ren lövskog (t.ex. bokskog). De tätaste populationerna förefaller finnas i äldre, variationsrik blandskog med gott om död ved och gamla träd. Varje par utnyttjar 400-1 000 hektar skog beroende på skogens kvalitet (glesast i ensartade norrlandsbarrskogar). I optimal biotop finns betydligt tätare populationer (ett par/100 ha). Arten förekommer till och med i områden med intensivt skogsbruk och stor utbredning av kalhyggen, men är alltid beroende av grova träd för häckningen. Så länge det finns tillgång till sådana inom reviren tycks mer eller mindre stora inslag av kalhyggen inte utgöra något problem. Tall och gran är föredragna som boträd, men i sydligaste Sverige används ofta bok. Data från Svensk fågeltaxering visar på ganska stora mellanårsvariationer, med en minskning fram till ca 2019 och en tydlig ökning under 2020-talet. Sett över hela bedömningsperioden finns inte längre någon populationsminskning och artens status har ändras från Nära hotad NT till Livskraftig LC.

3.3.3.1.1 Föredragen livsmiljö

Biotoper som är listade i Artfakta (Artdatabanken, u.d.)

Granskog; Tallskog; Bokskog; Löv-/barrblandskog; Lövskog; Triviallövskog; Bryn; Kärrblandskog; Kärrtallskog; Mossetallskog; Mänskligt störd/skapad mark

3.3.3.1.2 Analys och slutsats

Arten förekommer jämnt fördelat i landet, och inte minst i områden med mycket goda förutsättningar i form av gott av död ved.

Antalet reproduktiva individer överstiger gränsvärdet för rödlistning. Utbredningsområdets storlek (EOO) och förekomstarean (AOO) överskrider gränsvärdena för rödlistning. Populationen är ökande.

Spillkråka ses ofta ute på hyggen, och en förutsättning för att inte minska födotillgången är att ved lämnas kvar. I området finns flera observationer, och för att inte påverka reproducerande individer ska inte avverkning ske under häckningstid i området. Sker avverkning utanför häckningstid bedöms inte antalet revir inom influensområdet förändras, och därmed bedöms inte arten påverkas negativt vare sig lokalt, regionalt eller på individnivå.

Den kontinuerliga ekologiska funktionen KEF bedöms inte påverkas av en exploatering.

3.3.4 Revlumner *Lycopodium annotinum*

Lummer är ett släkte som är fridlyst, flera av arterna är helt fridlysta för plockning och flera arter får inte grävas upp eller plockas för kommersiella syften. De växer långsamt och därför kan ett storskaligt plockande påverka dem avsevärt.

För vilt levande exemplar av arter är det förbjudet att: ”Plocka, samla in, skära av, dra upp med rötterna, gräva upp eller på annat sätt ta bort, skada eller förstöra exemplar av växterna i deras naturliga utbredningsområde i naturen.” För revlumner är det lagligt att för eget bruk plocka arten.

En exploatering av området bedöms inte påverka artens utbredning eller status.

3.4 *Analys av livsmiljöer och naturtyper*

I området finns åtta naturtyper utpekade.

I de flesta fall ingår de i ett mönster så att de förekommer lika frekvent både inom och utanför planområdet. Blandskogen och tallskogen ses inte som begränsning utan förekommer lika mycket och lika lite inom planområdet som inom influensområdet, och även vid en exploatering kommer habitaterna att finnas kvar inom en större yta. Det är dock så att vissa naturtyper föredras av vissa arter, och detta kan påverka när dessa i så fall kan avverkas så att man inte påverkar eventuell häckningsmiljö.

Grövre barrskog, över 15 meter hög, är jämnt fördelat i landskapet även utanför planområdet och bör inte vara en begränsande faktor.

4 Slutsats och förslag

4.1 *Utpekade arter*

För de utpekade arterna bedöms den planerade åtgärden kunna medföra en begränsad påverkan på ett fåtal individer, främst genom att tillgängliga födosöksområden inom planområdet tas i anspråk. Det finns dock lämpliga födosöksområden i det omgivande landskapet, varför den kontinuerliga ekologiska funktionen bedöms kunna upprätthållas. Den samlade bedömningen är att åtgärden inte medför någon sådan påverkan på arternas fortplantnings- eller viloområden att den kontinuerliga ekologiska funktionen (KEF) bryts.

Åtgärden bedöms inte heller medföra en sådan försämring av tillgången på lämpliga livsmiljöer att arternas utbredning eller populationsnivå påverkas på ett betydande sätt.

Analysen visar att ett fåtal individer kan påverkas på individnivå och för att ytterligare minska risken för påverkan på enskilda individer föreslås begränsningar av under vilken period avverkning får genomföras.

5 Litteraturförteckning

Artdatabanken. (u.d.). *www.artfakta.se*. Hämtat från *www.artfakta.se*

Ernstson, H. (2024). *Naturvärdesinventering inför exploatering Stensta, Kristinehamns kommun*.

Lantmäteriet. (den 03 04 2024). *geodataportalen*. Hämtat från *www.geidata.se*:
<https://www.geodata.se>